

“Lubben Sosyal Ağ Ölçeği-6 (LSAÖ-6)”nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Adaptation Of “Lubben Social Network Scale-6 (LSNS-6)” To The Turkish Culture: Validity And Reliability Study

Reference: Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2020). “Lubben Sosyal Ağ Ölçeği-6 (LSAÖ-6)’nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(30): 399-410

Didem DEMİR ERBİL

Dr. Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, didemdemir@hacettepe.edu.tr, Ankara/Türkiye

ORCID:0000-0003-2174-8184

Prof. Dr. Oya HAZER

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, ohazer@hacettepe.edu.tr, Ankara/Türkiye

ORCID:0000 0002-0380-6865

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Lubben ve ark. (2006) tarafından geliştirilmiş olan Lubben Sosyal Ağ Ölçeğinin (Lubben Social Network Scale-6(LSNS-6)) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaparak Türkçe versiyonunun oluşturulmasıdır. Araştırmada basit rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Türkiye’de Ankara ilinin Çankaya ve Altındağ ilçelerinde yaşayan 60 yaş ve üzeri 305 birey oluşturmuştur. LSAÖ’nin yapı geçerliliğini ölçmek amacıyla yapılan Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda LSAÖ’nin orijinal ölçekle benzer olarak iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapı geçerliliğine katkı sağlaması amacıyla yapılan ölçüt bağımlı geçerlilik çalışmaları kapsamında LSAÖ’nin depresyon ile korelasyonu -.45, yalnızlık ile korelasyonu -.50, yaşam doyumu ile korelasyonu ise .43 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfası $\alpha = .74$, test-tekrar test sonucu ise $r = .92$ dir. Sonuç olarak, Türkiye’de 60 yaş ve üstü yaşlı bireylerin sosyal ağ düzeylerinin belirlenmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal ağ ölçeği, yaşlılar, geçerlilik, güvenilirlik, faktör analizi.

ABSTRACT

The aim of this study is to create a Turkish version of the Lubben Social Network Scale-6 (LSNS-6), which was developed by Lubben et al. (2006). Simple random sampling method was used in the study. The participants of the study who are living in Çankaya and Altındağ district, consisted of 305 individuals aged 60 and over. In order to test the validity of LSNS, construct validity and criterion-related validity studies were conducted. The construct validity of the measurement tool was tested by Exploratory and Confirmatory Factor Analysis. As a result of factor analysis, it was found that LSAS had a two-factor structure as in the original one. In the context of criterion-related validity studies, the correlation of LSNS with depression was -.45, the correlation with loneliness was -.50, and the correlation with life satisfaction was .43. Cronbach's alpha of the scale was $\alpha = .74$ and test-retest result was $r = .92$. As a result, 60 years of age and older in Turkey was determined to be a reliable and valid measurement tool that can be used to determine the level of the social network of elderly individuals.

Key Words: Social network scale, elders, validity, reliability, factor analysis.

1.GİRİŞ

Günümüzde tıp ve sağlık alanındaki gelişmeler insan ömrünü nispeten arttırmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda dünyada ve Türkiye’de yaşlı nüfusun oranının attığı görülmektedir. Türkiye’deki 65 yaş ve üzerindeki nüfus 2014 yılında tüm nüfusun %8,0’ini oluştururken 2018 yılında %8,8’ini oluşturduğu saptanmış olup yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10.2’ye yükseleceği ve Türkiye’nin “çok yaşlı” nüfuslu ülkeler arasında yer alacağı tahmin edilmektedir (TÜİK,2018).

Toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranındaki bu artış, fiziksel zayıflığın giderek ilerlemesini beraberinde getiren bir süreç olan yaşlılıkta ortaya çıkan sorunları da beraberinde getirmektedir (Özer ve Fadıoğlu, 2006). Yaşlılıkla birlikte genellikle sosyoekonomik gücün azalması, artan harcamalar ve ortaya çıkan yeni sağlık ihtiyaçlarının yanı sıra yemek hazırlama, ev temizliği, ulaşım ve günlük yaşamın diğer faaliyetleri de eklenince sorunların giderek karmaşıklaştığı görülmektedir (Sluzki, 2000). Bu durum yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini devam

ettirmelerini aynı zamanda aktif ilişkileri sürdürmek için gerekli olan sosyal ağlara erişimi ve bu sosyal ağları sürdürmeyi de giderek zorlaştırmaktadır (Adams ve Blieszner, 1995).

Yaşlanmayla birlikte kişilerde görülen fizyolojik ve psikolojik farklılıklarla birlikte aile ve toplumsal hayatta da bazı değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Göka ve Aydemir, 2000). Yaşlanmayla ortaya çıkan bu değişikliklerle birlikte yaşının sosyal ağları ile kurduğu ilişkilerinde de farklılıklar meydana gelir (Durak, 2015). Yaşanılan sosyal çevrenin ve sahip olunan sosyal ağların yaşlanma üzerinde önemli derecede etkisi vardır (Akçay, 2015).

Yaşlılıkta sosyal ilişkiler incelenirken, üzerinde durulan sosyal ağ (social network) terimi ilk kez 1954 yılında, kişinin çevresindeki diğer kişiler ile olan bağlarını ve ilişkilerini tanımlamak için kullanılmıştır (Sorias, 1989; Cohen ve Wills, 1985). Sosyal ağ, kişilerarası ilişkiler ve özellikler ağına gönderme yapan çok boyutlu bir kavramdır (Berkman ve Glass,2000). Daha spesifik olarak, sosyal ağlar, büyüklük, yoğunluk, sınırlılık ve homojenlik ile karakterize çeşitli sosyal ilişkilerin yapısal yönleridir ve sosyal destek, etki, katılım veya kaynaklara erişim gibi bireylerin psikososyal mekanizmalarını etkilerler (Berkman ve ark., 2000)

Sosyal ağlar, bireyin içinde bulunduğu sosyal ilişkiler sistemidir (Berkman ve Syme, 1979). İnsanlar yaşlandıkça ve birçok kayıp yaşadıkça sosyal ağları da daralır. Bu da yaşlılıkta stres ile başa çıkmak için mevcut sosyal kaynak miktarını azaltır (Thoits, 2012; Cohen ve Wills, 1985). Bu şekilde, sınırlı sosyal ağa sahip kişilerin ileri yaşta depresyon riski artmaktadır. Sıkça atıfta bulunulan bir başka teoride, sosyal ağın kültür, politika ve ekonomik faktörlerden de etkilendiği vurgulanmaktadır (Berkman ve ark., 2000).

Yapı açısından, bir kişinin sosyal ağı, düzenli olarak etkileşime girdikleri kişilerden, bu bireylerin özelliklerinden, ağın norm ve değerlerinden ve etkileşimlerin kalitesinden etkilenecek oluşabilir (Schwarzbach ve ark., 2014). Sosyal ağlar ayrıca bireyin kullanabileceği sosyal destek kaynaklarını artırma bakımından işlevsel özelliklere sahiptir (Sherbourne ve Stewart, 1991).

Yaşlı bireylerin sahip oldukları sosyal ağlar, hem fiziksel, hem de psikolojik sağlığını olumlu yönde etkilemektedir (Altıparmak, 2009). Sosyal ilişki ağının genişliği yaşlıların hayatına anlam katmaktadır. Bu ilişki ağında aile, arkadaş, akraba ve komşularla olan ilişkiler yer almaktadır. Bu kişilerle ilişkilerde herhangi bir sorun yaşanması, hastalık, dulluk, boşanma gibi yaşamlarında görülen değişiklikler yanı sıra sahip oldukları rollerdeki değişiklikler çeşitli sosyal sorunları beraberinde getirebilmektedir. Denizli’de kentte yaşayan yaşlılar ile yapılan bir çalışmada yaşlıların yaşam doyumu etkileyen faktörler arasında eş, yetişkin çocuklar ve torunlar, akrabalar, arkadaşlar, komşular gibi geniş bir sosyal ağdaki ilişkilerin kalitesi, sürekliliği, miktarı onların psikolojik sağlığını, yaşamdan doyum almalarını etkilediği belirlenmiştir (Ceylan ve Özdiçiner, 2007). Yani Yaşlıların etkileşim içinde bulunduğu sosyal ağın büyüklüğü yaşlılık dönemine uyumunda etkili olmaktadır (Özer ve Fadıoğlu, 2006).

Aile ve arkadaş ağları yaşlılar için bir destek kaynağıdır. Aslında, aile ve arkadaşlarla olan etkileşimlerin yaşamdan memnuniyet üzerine etkisi üzerinde bir çok çalışma bulunmaktadır (Chan ve Lee, 2006; Lim ve Putman, 2010; Litwin ve Stoeckel, 2013). Araştırma sonuçları, daha büyük bir ağın ve sık ilişkilerin yaşlılar arasında daha fazla yaşam doyumuna ve esenliğine yol açtığını belgelemiştir. Litwin ve Shiovitz-Ezra (2011) daha fazla sosyal sermaye ile karakterize edilen sosyal ağları bulunan yaşlıların daha iyi refah bildirdiğini, daha az yalnızlık, daha az endişe ve daha fazla mutluluk yaşadıklarını bulmuşlardır. Benzer şekilde, diğer çalışmalar, daha büyük bir sosyal ağa sahip (daha yaşlı) kişilerin daha mutlu olduğunu (Burt, 1987) ve diğerlerine göre daha yüksek refah seviyelerine (Litwin ve Stoeckel, 2013; Rafnsson ve ark., 2015) sahip olduğunu bulmuştur. Groot ve ark. (2007) ağın büyüklüğünün sosyal sermaye üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü de yaklaşık 40 yıldır sosyal izolasyonun önlenmesinin iyi sağlık için gerekli olduğundan bahsetmektedir (WHO, 1979; WHO, 2002).

Yapılan bir çok çalışmada, destekleyici sosyal bağların yaşlı yetişkinler arasında fiziksel ve zihinsel sağlığı arttırdığı, buna karşın sosyal izolasyon, yalnızlık ve stresli sosyal bağların daha yüksek oranda engellilik, hastalık ve erken ölüm riskine katkıda bulunduğu gösterilmiştir (Akt. Lubben ve ark.,2006).

Ağ türü ve sosyal destek arasındaki ilişkinin araştırılmasındaki önemli bir konu, bu fenomenlerin her birinin nasıl ölçüldüğüdür. Sosyal ağların yaşlı bireylerin sağlığındaki önemli rolü nedeniyle, sosyal ağ ölçen güvenilir ve geçerli araçlar geliştirmek önemlidir Sosyal ağ ile ilgili ölçüm araçları genellikle sosyal desteğin sağlandığı hem ağın yapısını hem de içeriğini dikkate almaktadır. (Norbeck ve ark.,1981). Lubben (1988), sosyal ağ ilişkisini yapı ve içeriği birleştirerek tek bir yapıda ölçmüştür (Lubben 1988).

Buna göre, sosyal izolasyonu taramak için geçerli ve güvenilir araçların geliştirilmesi gerontoloji ve yaşlı erişkinlerde uygun sağlık bakımı uygulamalarının araştırılması için çok daha önemli hale gelmiştir. Sosyal ağların, yaşlıların sağlık durumlarındaki önemli rollerinden ötürü, sosyal izolasyonu izlemek için güvenilir ve geçerli araçlar geliştirme ihtiyacı da böylelikle ortaya çıkmıştır (Lubben,1988).

Sosyal bütünleşmeyi değerlendirmek ve sosyal izolasyonu taramak için yaygın olarak kullanılan araçlardan biri olan Lubben Sosyal Ağ Ölçeği (LSNS), aile ve arkadaşlarla sağlanan sosyal ağları değerlendirmektedir. Ayrıca sosyal ve sağlık araştırmalarında da sıklıkla uygulanmaktadır (Lubben ve Gironda, 2003).

Bu çalışma yaşlıların sosyal ilişkileri ve sosyal ağları konusundaki mevcut literatürdeki boşlukları doldurmak ve ilk olarak Lubben Sosyal Ağ Ölçeği'nin (LSNS-6) kısaltılmış versiyonunun Türkçe geçerliliğini temsili bir örnekle Türk yaşlıları arasında test etmek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Ayrıca geçerliliğe katkı sağlamak amacıyla LSNS-6' nın geçerliliği onaylandıktan sonra LSNS-6 ile yaşlılarda depresyon, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkileri inceleme planlanmıştır.

2.YÖNTEM

2.1.Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini Ankara ilinin Çankaya ve Altındağ ilçelerinden basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilen 60 yaş ve üzeri 305 kişi oluşturmuştur. Anket uygulaması yüz yüze görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Tablo-1 'den de görüleceği üzere katılımcıların yaşı 60 ile 88 yaş arasında değişmekte olup yaş ortalaması 66.78'dir. Katılımcıların %64,6' sını erkekler oluştururken % 35,4'ünü kadınlar oluşturmuştur. Katılımcıların % 64,3'ü orta düzeyde geliri olan ,%75.4'ü evli, % 32,8'i ilkökul ve daha az mezun, %42.6'sı emekli ve tam gün çalışmakta, %48.9'u eşiyile yaşamakta, %59.4'ünün tanısı konulmuş bir hastalığının olduğu, %59.7'sinin algılanan sağlık durumunun iyi olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğu kalp, tansiyon ve diyabet hastalıkları olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1: Örneklemin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Dağılımları

		N	%
Cinsiyet	Erkek	197.0	64.6
	Kadın	108.0	35.4
Yaş(Ort.±s.s)		66.78±5.864	
Eğitim Durumu	İlkokul mezunu ve daha az	100.0	32.8
	Ortaokul mezunu	43.0	14.1
	Lise mezunu	70.0	23.0
	Üniversite ve üstü mezun	92.0	30.2
Algılanan gelir düzeyi	Düşük	88.0	28.9
	Orta	196.0	64.3
	Yüksek	21.0	6.9

Medeni durum	Bekar	12.0	3.9
	Evli	230.0	75.4
	Boşanmış	12.0	3.9
	Dul	51.0	16.7
Çalışma durumu	Tam gün çalışıyor(Emekli Değil)	32.0	10.5
	Çalışmıyor/İşsiz(Emekli Değil)	43.0	14.1
	Tam gün çalışıyor (Emekli)	130.0	42.6
	Yarım gün çalışıyor (Emekli)	5.0	1.6
	Çalışmıyor/işsiz (Emekli)	95	31.1
Yaşam biçimi	Tek başına	48.0	15.7
	Eşyle	149.0	48.9
	Eşi ve çocuklarıyla vb. Aile üyeleri	108.0	35.4
Sağlık kuruluşunda (Dr. tarafından) tanısı konmuş hastalık	Var	181.0	59.4
	Yok	124.0	40.6
Algılanan genel sağlık durumu	Çok iyi	64.0	21.0
	İyi	182.0	59.7
	Kötü	50.0	16.4
	Çok kötü	9.0	3.0
Toplam		305	100

2.2. Veri Toplama Araçları

Örneklemedeki yaşlı bireylerin özellikleri anket formu ile toplanmıştır. Anket formunun birinci bölümünde, araştırma kapsamına alınan yaşlı bireylerin tanıtıcı bilgileri ortaya koymayı amaçlayan “Kişisel Bilgi Formu” yer almaktadır. İkinci bölümde yaşlıların sosyal ağ düzeylerini ölçmek ve ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini belirleyerek Türkçe versiyonun oluşturulmasını sağlamak için “Lubben Sosyal Ağ Ölçeği” ve ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğine katkı sağlamasını amacıyla “Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği” (YİYÖ), “Geriatik Depresyon Ölçeği”(GDÖ) ve “Yaşam Doyum Ölçeği” (YDÖ) yer almaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Yaşlı bireylerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, yaşam biçimi, medeni durum gibi sosyo-demografik özelliklerini belirleyen sorulardan oluşmaktadır.

Lubben Sosyal Ağ Ölçeği (LSNS-6): Lubben Sosyal Ağ Ölçeği, Lubben (1988) tarafından yaşlı yetişkin popülasyonları arasında kullanılmak için özel olarak geliştirilmiş olup araştırma ve klinik ortamlarda yaygın olarak kullanılmıştır. Araştırmacıların LSNS'nin çeşitli kısaltılmış versiyonlarını kullanması nedeniyle, Lubben ve ark. (2006) LSNS'nin standartlaştırılmış kısaltılmış bir versiyonunu 6 maddeyi kullanarak yaratmışlardır. Böylelikle kullanım kolaylığı sağlaması amacıyla Lubben ve ark. (2006) tarafından Kısaltılmış Lubben Sosyal Ağ Ölçeği (LSNS-6) geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması için araştırmacı ile e-mail yoluyla iletişim kurularak izin alınmıştır. 12 ve 6 madde olmak üzere iki versiyon şeklinde geliştirilmiş olan ölçek aile ve arkadaş dahil olmak üzere sosyal ağları ölçmek üzere oluşturulmuştur. Çeşitli uluslar arası ve kültürler arası geçerlilik çalışmaları, LSNS-6'nın toplumda yaşayan yaşlılar arasındaki sosyal izolasyonu taramak için iyi bir araç olduğunu göstermiştir. LSNS-6, yüksek düzeyde iç tutarlılık, kararlı faktör yapıları ve kriter değişkenleri ile yüksek korelasyonlar göstermiştir. Bu nedenle LSNS-6 sosyal ağ taraması olarak daha uzun araçlardan daha kullanışlıdır (Lubben ve Gironde, 2003; Lubben ve ark., 2006). Kullanım kolaylığı açısından bu çalışmada kısa formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılması planlanmıştır. Sosyal ağın büyüklüğü, özel iletişim ve yardım ile ilgili aile bölümünde 3 soru, arkadaş bölümünde 3 soru olmak üzere toplam 6 sorudan oluşmaktadır. Anketteki her bir ifade orijinalinde olduğu gibi altılı likert tipte 0' dan 5' e kadar puanlanmış, 0,1,2 kişinin sahip olduğu sosyal ağın azlığına, 3,4,5 ise kişinin sahip olduğu sosyal ağın daha çok olmasına işaret etmektedir. Toplam puan, tüm maddelerin toplamı bulunarak hesaplanmaktadır. LSNS-6 için puanlama, 0 ile 30 arasında değişmekte olup, daha yüksek puan daha çok sosyal ağ varlığını göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde genele dair güvenilirlik katsayısının 0.83 olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada da ölçeğin genele ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,74 olarak belirlenmiştir.

Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği Kısa Form (YİYÖ): Yaşlıların yalnızlık düzeyinin belirlenmesinde kullanılmak üzere Gierveld ve Kamphuis (1985) tarafından geliştirilen ve Tilburg ve Gierveld (1999) tarafından revize edilen “Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeğinin (YİYÖ)” 11 maddelik uzun ve 6 maddelik kısa versiyonu bulunmaktadır. 11 maddelik uzun versiyonunun Türkçe uyarlama çalışması Akgül ve Yeşilyaprak (2015) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada YİYÖ nin kısa versiyonu kullanılmıştır. Bu 6 maddelik ölçekte, 3 madde “duygusal yalnızlığı” ve 3 madde ise “sosyal yalnızlığı” ölçmektedir. Ölçekte 1-3. Maddeler olumsuz 4-6. maddeler olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek üçlü likert tipte olup 0=evet, 1=olabilir, 2=hayır şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça yalnızlık düzeyi artmaktadır. 6 maddelik yalnızlık ölçeğinin α katsayıları, toplam yaşlı popülasyonu için .70 ile .76 arasında değişmiştir ve bu da güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. 3 maddelik duygusal yalnızlık ölçeğinin güvenilirlik katsayıları .67 ile .74 arasında değişmekte olup 3 maddelik sosyal yalnızlık ölçeği için α değerlerinin düzeyinin yaşlı popülasyonda .70 ile .73 arasında değiştiği bulunmuştur (Gierveld ve Tilburg, 2006). Bu çalışmada ölçeğin α değeri 0,64 olarak belirlenmiştir.

Geriatik Depresyon Ölçeği: Geriatik Depresyon Ölçeğinin (GDS-30) 30 maddelik orijinal formu Yesavage JA ve ark.(1983) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan Geriatik Depresyon Ölçeğinin 15 maddelik kısa versiyonu ise Burke ve ark. (1991) tarafından geliştirilmiştir. Kısa versiyonun Türk kültürüne uyarlama çalışmasını da Dönmez ve ark. (2017) yapmıştır. Ölçek içerisinde yer alan 15 sorudan 5’i (1, 5, 7, 11 ve 13) olumlu, 10’u (2,3,4,6,8,9,10,12,14 ve 15) olumsuz olarak oluşturulmuştur. Cevap olarak sadece “evet” veya “hayır” içeren sorulardan oluşan bu ölçeği puanlarken, depresyon göstergesi olan her cevaba 1 puan, diğer cevaplar için ise 0 verilmektedir. Ölçekten toplam 6 ve üzerinde puan alınması depresyon puanı olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin α değeri 0,82 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener ve ark.(1985) tarafından geliştirilen yaşam doyum ölçeği yedili likert tipte toplam beş maddeden oluşmaktadır. Ölçek, bireylerin yaşamdan aldıkları doyum düzeyleri belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçekten alınan puanlar yükselmesi, kişilerin de yaşam doyumlarının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin orijinalinde Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .87, ölçüt bağımlı geçerliği ise .82 olarak belirlemiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılmıştır. Orijinalinde 7’li likert tipte olan ölçek, katılımcıların cevapların birbirlerine çok yakın olması nedeniyle 5’li likert tipte yeniden hazırlanmıştır. Ölçekteki ifadeler Hiç katılmıyorum 1 puan ve Tamamen katılıyorum 5 puan şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin α değerini .88 olarak hesaplanmışlardır. Bu çalışmada ölçeğin α değeri .83 olarak hesaplanmıştır.

3. VERİLERİN ANALİZİ

Ölçme araçlarından elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak uygun istatistiksel işlemlerin yapılması için hazır hale getirilmiştir. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 23 programı ve IBM SPSS Amos programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımı, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Ayrıca iki sayısal değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde, gruplar normal dağıldığında Pearson korelasyon katsayısı ve normal dağılmadığında ise Spearman korelasyon analizinden yararlanılmıştır. LSAÖ’nin geçerliliğini sınamak amacıyla yapı geçerliliği ve ölçüt bağımlı geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. LSAÖ’nin faktör yapısı açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile incelenmiştir. Ölçüt bağımlı geçerlilik çalışmasında, sosyal ağ ölçeği puanları ile geriatik depresyon ölçeği, yaşlılar için yalnızlık ölçeği ve yaşam doyum ölçeği puanları arasındaki ilişki Spearman-Brown korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. LSAÖ’nin güvenilirlik çalışmasında, iç tutarlılığını incelemek için Cronbach Alpha katsayısı; zaman karşındaki güvenilirliğini ortaya çıkartmak amacıyla test-tekrar test korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Lubben Sosyal Ağ Ölçeği (LSAÖ) ve Alt Boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler, dil, yapı ve içerik geçerliliği, güvenilirlik analizi ve test-tekrar test sonuçlarına ait bulgular sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: Lubben Sosyal Ağ Ölçeği ve Alt Boyutları Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek ve alt boyutlar	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Lubben Sosyal Ağ Ölçeği	17,13	5,86	2,00	30,00
Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Aile Alt Boyutu	9,01	3,26	0,00	15,00
Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Arkadaş Alt Boyutu	8,12	3,66	0,00	15,00

Tablo 2’de görüldüğü gibi ölçeğin tamamından alınan toplam puan ortalaması 17,13(\pm 5,86) olup alt boyutlardan alınan puanlar sırasıyla, aile boyutu için 9,01(\pm 3,26), arkadaş boyutu için ise 8,12(\pm 3,66)’dır. Katılımcıların aile alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arkadaş alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına göre daha yüksek düzeydedir. Ayrıca katılımcıların hem ölçeğin tamamından hem de alt ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları %50’nin üzerindedir. Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin ortalamının üzerinde sosyal ağ puanına sahip oldukları söylenebilir.

4.1. Geçerlilik

4.1.1. Dil Geçerliliği

Orijinali İngilizce olan ölçeğin dil geçerliliği çalışması, Hacettepe Üniversitesinde bir öğretim üyesi ve bir okutman ile Ankara Üniversitesinde bir öğretim görevlisi ve bir okutman tarafından yapılmıştır. Uzman akademisyenler tarafından yapılan çeviriler bir araya getirilmiş ve her bir maddeyi en iyi temsil ettiği düşünülen ifadeler cümle haline getirilmiştir. Oluşturulan Türkçe form, İngilizceye tekrar çevrilerek ölçeğin orijinal hali ile arasındaki farklar akademisyenlere incelenmiştir. Sonuç olarak da Türk kültürel özellikleri dikkate alınarak değerlendirilen formların eşdeğer olduğu belirlenmiştir.

4.1.2. Yapı Geçerliliği

Yapı geçerliliği kapsamında, ölçeğin Türk yaşlıları üzerinde nasıl bir faktör yapısına sahip olduğunu belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi yaklaşımı, Açımlayıcı (kesfedici, exploratory) ve doğrulayıcı (confirmatory) olmak üzere iki türdür (Buyukozturk, 2014:133). Bu çalışmada her iki tür analiz de yapılmıştır. Ayrıca geçerliliğe katkı sağlaması açısından ölçüt bağlantılı geçerlilik çalışması da gerçekleştirilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi: Öncelikle verilerin faktör analizi için uygunluğunu belirlemek üzere Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmıştır. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişen bir değer olup, 1’e yaklaştıkça değişkenler arasındaki ilişkilerin net olduğu ve faktör analizinin güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmektedir (Field, 2005). Daha sonrasında da Bartlett Spehericity testi yapılmıştır. Bartlett testinin $p < 0,001$ düzeyinde anlamlı olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 1996). Verilerin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. KMO ve Bartlett’s Testi Sonuçları

KMO ve Bartlett’s Testi Değerleri		
KMO Örneklem Yeterliliği		0,714
	Ki Kare	394,920
Bartlett’s Testi	Serbestlik Derecesi	15
	P	0.000

Tablo 3'deki analiz sonuçlarına göre, KMO değeri 0,714 olarak saptanmıştır. Bu değer farklı kaynaklara göre iyi bir değer olarak yorumlanabilecek düzeydedir. Bartlett testi χ^2 değeri ise 394,920 ($p < 0,001$, $Sd=15$) olarak belirlenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucu her maddenin ilgili faktör yükleri Tablo 4' te gösterilmiştir.

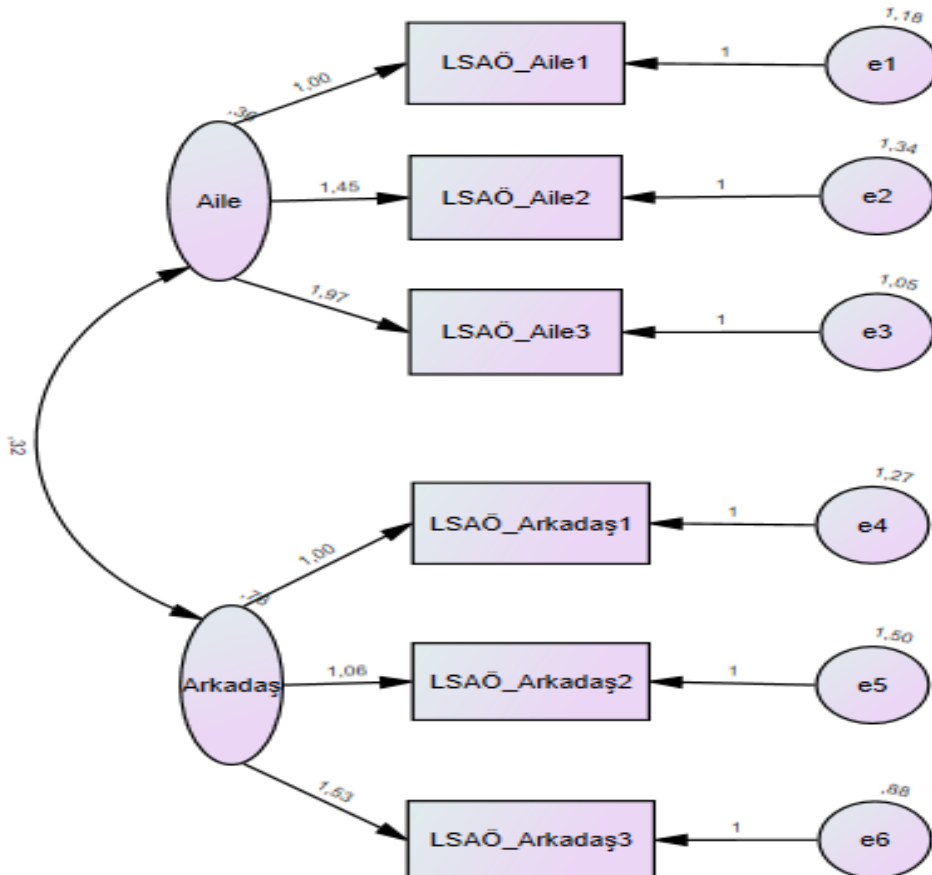
Tablo 4. Lubben Sosyal Ağ Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçek Maddeleri	Faktörler ve Faktör Yükleri	
	Faktör 1	Faktör 2
Madde 1	,840	-
Madde 2	,789	-
Madde 3	,760	-
Madde 4	-	,803
Madde 5	-	,757
Madde 6	-	,719

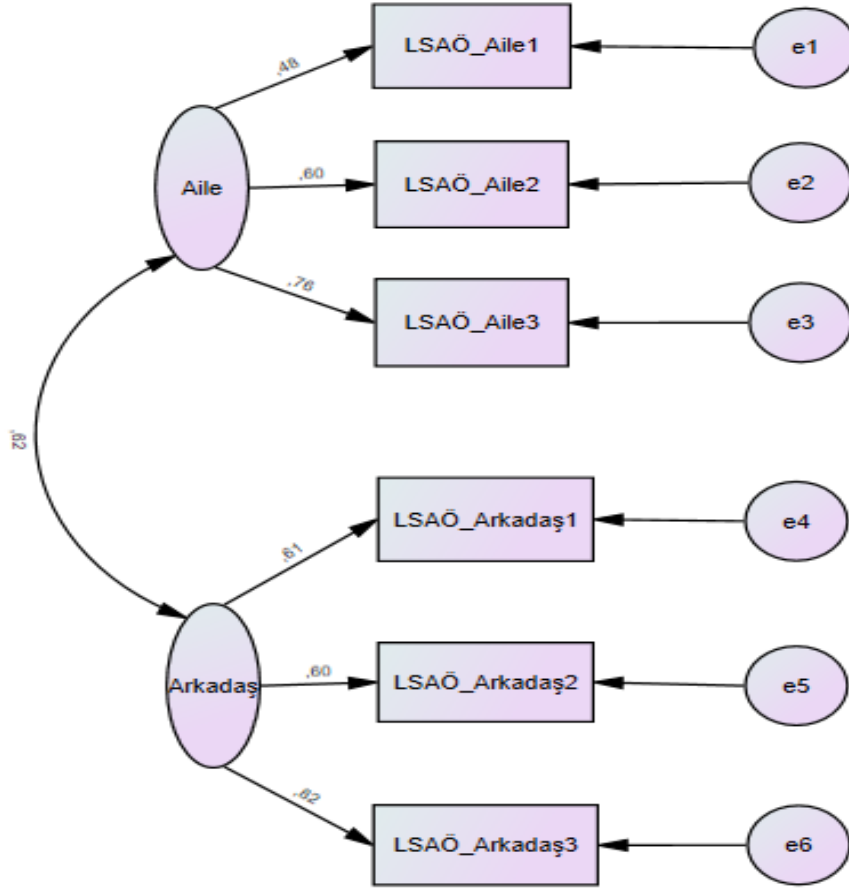
Not: Çizgiler .300 altı olan faktör değerleridir.

Tablo 4'de görüldüğü gibi toplam 6 maddeden oluşan LSAÖ ile yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçekte bulunan 6 madde Temel Eksen Faktörü yöntemi ve Promax eğik döndürme işlemine tabi tutulmuştur. Orijinal ölçekle uyum gösteren İki adet faktör elde edilmiş ve toplam varyansın %61,29'unu açıklanmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi: İki faktörden oluşan Lubben Sosyal Ağ Ölçeğinden toplanan verilerle kuramsal modelin ne derece uyum gösterdiğini incelemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, bazı uyum istatistikleri elde edilmiştir. Buna göre Ki kare değerinin, $\chi^2=398.63$ ($n=305$, $sd=15$, $p= .000$), $\chi^2/sd=3.95$ anlamlı olduğu görülmüştür. RMSEA=.09, SRMR= .05 değerlerinin model için kabul edilebilir uyum gösterdiği, GFI= .96, AGFI= .91, NFI=.92, CFI=.93 değerlerinin de model için iyi uyum gösterdiği bulunmuştur. Çalışmanın verileri üzerinde ortaya çıkan iki faktörlü model Şekil 1'de, modele ilişkin standardize katsayılar ise şekil 2' de verilmiştir.

Şekil 1. Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Türkçe Formu Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Şekil 2. Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Türkçe Formu Doğrulamalı Faktör Analizi Modeli Standartize Katsayılar

Ölçüt Bağlantılı Geçerliliği: Ölçeğin geçerliliğine katkı sağlaması amacıyla benzer ölçekler geçerliliği yapılmıştır. Yaşlıların sahip olduğu sosyal ağları ölçen LSAÖ ile yaşlıların depresyon düzeyleri, yalnızlık düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek için, sırasıyla yaşlılar için geliştirilmiş Geriatrik Depresyon Ölçeği, Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu dört ölçek 305 yaşlıya aynı anda uygulanmıştır. LSAÖ ve üç ölçek arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır ve sonuçlar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Lubben Sosyal Ağ Ölçeği ve Alt Boyutları ile Ölçekler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

		Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Aile	Lubben Sosyal Ağ Ölçeği Arkadaş	Lubben Sosyal Ağ Ölçeği
Geriatrik Depresyon Ölçeği	r	-,369**	-,401**	-,456**
	p	0,000	0,000	0,000
Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği	r	-,430**	-,420**	-,502**
	p	0,000	0,000	0,000
Yaşam Doyumu Ölçeği	r	,364**	,368**	,432**
	p	0,000	0,000	0,000

*:p<0,05 **p<0,01 r:Pearson Korelasyon Katsayısı

Tablo 5’te Lubben sosyal ağ toplam ölçek, alt ölçekler ile geriatrik depresyon, yalnızlık ve yaşam doyumuna ait sorulardan gelen puanlar arasındaki korelasyonlar görülmektedir. Yapılan Pearson korelasyon testi sonucunda, “Lubben Sosyal Ağ Ölçeği” skorları ile “Geriatrik Depresyon Ölçeği” ve “Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği” skorları arasında negatif yönlü orta düzeyde doğrusal ilişkiler bulunurken “Lubben Sosyal Ağ Ölçeği” skorları ile “Yaşam Doyumu Ölçeği” skorları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.01$). Ayrıca alt boyutlar arasındaki yüksek korelasyonlar bu ölçeklerin sosyal ağ toplam ölçeği altında toplanmasının anlamlı olduğu

göstermekte ve ölçeğin geçerliliğini desteklemektedir. Bu sonuca göre de yaşlılarda sosyal ağ düzeyi azaldıkça depresyon ve yalnızlığın arttığı buna karşın yaşlılarda sosyal ağ düzeyi arttıkça da yaşlıların yaşam doyumlarının arttığı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Lubben ve Gironde (2004) 'nın yapmış oldukları çalışmada Düşük sosyal ağ skorları, hastaneye yatış ve depresyon ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca sosyal ağlar incelenerek elde edilen verileri değerlendirerek fiziksel ve zihinsel sağlık hakkında bilgi edinilebileceği ve bu alanlarda sorun çözmede yardımcı olabileceği belirtilmiştir. Canbal ve ark. (2012) 'nin depresyonun ve yaşam faktörlerinin sosyal ilişkilere etkisini inceledikleri araştırmalarında geriatrik depresyon ölçeği puanları yüksek çıkan hastalarda lubben sosyal ağ ölçeği puanlarının düşük çıktığı saptanmıştır. Blozik ve ark. (2009)'nin yaptıkları çalışmada, yalnız bir yaşam sürmenin, sosyal ilişkilerin azalması ile ilişkili olduğu görülmüştür.

4.2. Güvenilirlik Analizi

Bu çalışmada, LSAÖ' nin güvenilirliği, iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı ve test-tekrar test yöntemi ile hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı aile alt boyutu için (.64), arkadaş alt boyutu için (.71) ve ölçeğin toplamı için ise (.74) olarak ölçülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik sonuçları kabul edilebilir düzeydedir.

4.2.1. Test-Tekrar Test

LSAÖ' nin Türkçe versiyonu 25 kişilik gruba uygulanmıştır. Her bir yaşlıya uygulanan anket için veri toplama süresi yaklaşık 2 dakika olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek için test-tekrar test uygulanmış, ölçek aynı bireylere 3 hafta arayla ikinci kez uygulanmıştır. Test-tekrar test korelasyonları Pearson korelasyon analizi ile tespit edilmiştir. Korelasyon katsayısı aile alt boyutu için .92, arkadaş alt boyutu için .91 ve ölçeğin geneline bakıldığında .92 olarak belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Lubben Sosyal Ağ Ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması kapsamında öncelikle, ölçeğin geçerliliğini göstermek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmış olup analiz sonucunda İki adet faktör elde edilmiş ve bu sonuç orijinal ölçek ile uyum göstermiştir. Ayrıca toplam varyansın %61,29'unu açıklamıştır. LSAÖ'den toplanan verilerle kuramsal modelin ne kadar uyum gösterdiğini incelemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda edilen uyum iyiliği indeksleri, ölçeğin iki faktörlü yapısının Türk yaşlılarından oluşan örnekleme korunduğunu göstermiştir. Böylelikle elde edilen uyum istatistiklerine göre, Ki kare değerinin, $\chi^2=398.63$ ($n=305$, $sd=15$, $p= .000$), $\chi^2/sd=3.95$ anlamlı olduğu görülmüştür. RMSEA=.09, SRMR= .05 değerlerinin model için kabul edilebilir uyum gösterdiği, GFI= .96, AGFI= .91, NFI=.92, CFI=.93 değerlerinin de model için iyi uyum gösterdiği bulunmuştur. Son olarak da ölçüt bağlantılı geçerliliği ölçmek için yapılan Pearson korelasyon testi sonucunda, "Lubben Sosyal Ağ Ölçeği" skorları ile "Geriatrik Depresyon Ölçeği" ve "Yaşlılar İçin Yalnızlık Ölçeği" skorları arasında negatif yönlü orta düzeyde doğrusal ilişkiler bulunurken "Lubben Sosyal Ağ Ölçeği" skorları ile "Yaşam Doyumu Ölçeği" skorları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.01$).

LSAÖ'nin güvenilirlik testleri için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı aile alt boyutunda .64, arkadaş alt boyutunda .71 ve ölçeğin toplamında ise .74 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test korelasyon katsayıları da aile alt boyutunda .92, arkadaş alt boyutunda .91 ve ölçeğin geneline bakıldığında .92 olarak belirlenmiştir.

Tüm bu bulgular ışığında, LSAÖ' nin Türkçe versiyonunun, Türkiye'deki yaşlıların sosyal ağ düzeylerini aile ve arkadaş olmak üzere iki boyutta ve toplamda ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu saptanmıştır. Ölçeğin kullanımın kolay ve hızlı olmasının bir avantaj olarak

düşünülmektedir. İleride yapılacak araştırmalar için, ölçeğın farklı sosyo ekonomik özelliklere sahip yaşlı örneklemelerinde uygulanmasının literatür açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, R.G. & Blieszner, R. (1995): Aging well with friends and family. *American behavioral Scientist*, 39(2), 209-224.
- Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(3), 159 -164.
- Akçay, C. (2015). Yaşlılık ve Emeklilik, Pegem Akademi, Ankara, 12-187.
- Akgül, H. & Yeşilyaprak, B. (2015). Yaşlılar için yalnızlık ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması:Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Yaşlı Sorunları Araştırmaları Dergisi*, (1), 34-45.
- Berkman, L.F. & Glass, T.(2000). Social integration, social networks, social support, and health. *Social epidemiology*,1,137-73.
- Berkman, L.F.; Glass, T., Brissette, I. & Seeman, TE.(2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social science & medicine*, 51(6), 843-57.
- Berkman, L.F. & Syme, S.L.(1979). Social networks, host resistance, and mortality: a nine-year follow up study of Alameda County residents. *Am J Epidemiol*, 109(2), 186-204.
- Blozik, E.; Wagner, J.T., Gillmann, G., Iliffe, S., von Renteln-Kruse W. & Lubben J. (2009). Social network assessment in communitydwelling older persons: results from a study of three European populations. *Aging Clin Exp Res*, 21, 150-7.
- Brown, G. C. (2015). Living too long: the current focus of medical research on increasing the quantity, rather than the quality, of life is damaging our health and harming the economy. *EMBO reports*, 16(2), 137-141. doi:10.15252/embr.201439518.
- Burke, W.J.; Roccaforte, W.H. & Wengel, S.P.(1991). The short form of the Geriatric Depression Scale: a comparison with the 30-item form. *J Geriatr Psychiatry Neurol*, 4:173-8
- Burt, RS. A (1987). Note on strangers, friends and happiness. *Soc Networks*, 9(4), 311-31.
- Büyüköztürk, S. (2002). Faktor Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliřtirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,32, 470-483.
- Canbal, M.; Sencan, İ., Şahin, A., Kunt, Ş., Çavuş, U.Y. & Tekin, O. (2012). Effects of depression and life factors on social network score in elderly people in Çankaya, Ankara. *Turk J Med Sci*, 42 (4), 725-731. TÜBİTAK doi:10.3906/sag-1103-5.
- Ceylan, S. & Özdiçiner, N. (2007). Yaşlı bireylerin iletişim sorunlarının yaş grupları açısından değerlendirilmesi: Denizli örneğı. 4. Ulusal yaşlılık Kongresi (Ed:V.Kalınkara ve G. Akın) (s. 246-255). Ankara: Yaşlı Sorunları Araştırma Derneğı.
- Chan, Y. & Lee, R.P.(2006). Network size, social support and happiness in later life: a comparative study of Beijing and Hong Kong. *J Happiness Stud*,7(1),87-112.
- Cohen, S. & Wills, TA. (1985). Stress, Social Support, and The Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98 (2), 310-357.
- De Jong Gierveld, J. & Kamphuis, F.H. (1985). The development of a Rasch-type loneliness-scale. *Applied Psychological Measurement*, 9, 289-299.

De Jong Gierveld, J. & van Tilburg, T.G. (1999). Living arrangements of older adults in the Netherlands and Italy: Coresidence values and behaviour and their consequences for loneliness. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*,14, 1-24.

Durak, M. (2015). Yaşlılık Döneminde Psiko-sosyal ve Bilişsel Gelişim: Yetişkinlik ve Yaşlılık: Gelişim Psikolojisi (3. Baskı), Bacanlı H, Terzi Ş (Ed), Açılım Kitap, İstanbul, 275-310.

Durmaz, B.; Sosyal, P., Ellidokuz, H. & Işık, A.T. (2017) Validity and reliability of geriatric depression scale-15 (short form) in Turkish older adults. *North Clin Istanbul*. doi: 10.14744/nci.2017.85047.

Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS for Windows*. London. Sage Publications.

Göka, E. & Aydemir, Ç. (2000). Yaşlıya ve Demaslı Hastaya Psikososyal Yaklaşım. *Demans Dizisi*, (1), 5-26.

Groot, W.; Van Den Brink, H.M. & Van Praag, B.(2007). The compensating income variation of social capital. *Soc Indic Res*. 82(2),189–207.

Lim, C. & Putnam, R.D.(2010). Religion, social networks, and life satisfaction. *Am Sociol Rev.*,75(6), 914–33.

Litwin, H. & Shiovitz-Ezra, S.(2011). Social network type and subjective well-being in a national sample of older Americans. *Gerontologist*, 51(3),379–88.

Litwin, H. & Stoeckel, K.J.(2013). Social networks and subjective wellbeing among older Europeans: does age make a difference? *Ageing Soc.*,33(07), 1263–81.

Lubben, J.; Blozik E., Gillmann, G., Iliff e S., von Renteln Kruse, W. & Beck, J.C. (2006). Performance of an abbreviated version of the Lubben Social Network Scale among three European community-dwelling older adult populations. *Gerontologist*, 46(4), 503-513.

Lubben, J.E. (1988). Assessing social networks among elderly populations. *Family & Community Health*,11(3),42–52.

Lubben, J. & Girona, M.(2004). Measuring social networks and assessing their benefits. In: Phillipson C, Allan G, Morgan D, editors. *Social networks and social exclusion: sociological and policy perspectives*. Aldershot (UK): Ashgate Publishing Company. p.20-34.

Lubben, J. & Girona, M.(2003). Centrality of social ties to the health and well-being of older adults *Social work and health care in an aging society*.319–50.

Norbeck, J. S.; Lindsey, A.M. & Carrieri L.V. 1981. "The Development of an Instrument to Measure Social Support." *Nursing Research* 30: 264-269.

Özer, S., & Fadıloğlu, Ç. (2006). 65 yaş ve üzeri bir grup yaşlının aile sağlıklarının sosyal ağlarının ve algıladıkları aile destek sistemlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Geriatrics*, 9(3), 158-164.

Rafnsson, S.B.; Shankar, A. & Steptoe, A.(2015). Longitudinal influences of social network characteristics on subjective well-being of older adults: findings from the ELSA study. *J Aging Health*, 27(5),919–34.

Schwarzbach, M.; Lupp, M., Forstmeier, S., König, H.H. & Riedel-Heller, S.G.(2014). Social relations and depression in late life-a systematic review. *Int J Geriatr Psychiatry*, 29(1), 1-21.

Sherbourne, C.D. & Stewart, AL. (1991).The MOS social support survey. *Soc Sci Med* ,32(6), 705-14.

Sluzki, C.E. (2000). *Social Networks and the Elderly: Conceptual and Clinical Issues, and a Family Consultation Family Process*, 39(3),271-284.

Sorias, O. (1989). Sosyal Desteğin Değerlendirilmesi II, Toplumdan Seçilmiş Örneklemede, Sosyal Ağın Yapısal Özellikleri İle Algılanan Destek. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Seminer Dergisi, 6(7), 27-40.

Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (1996). *Using multivariate statistics*. New York: Harper Collins College.

Thoits, PA.(2012). *Sociological Approaches to Mental Illness.A Handbook for the Study of Mental Health Social Contexts, Theories, and Systems*, 106-24.

TÜİK, (2018). Türkiye İstatistik Kurumu İstatistiklerle Yaşlılar. www.tuik.gov.tr. adresinden alındı.

World Health Organization, (1979). *Psychogeriatric care in the community: Public health in Europe 10*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

World Health Organization, (2002). *Active ageing: A policy framework*. Geneva: WHO Ageing and the Life Course Section.

LUBBEN SOSYAL AĞ ÖLÇEĞİ - 6 (LSAÖ-6)

AİLE: Ailede çocuğunuzu, eşinizi, anne, babanızı göz önünde bulundurduğunuzda...
1. Ayda en az bir kere ailenizden kaç kişi ile görüşüyor veya konuşuyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +
2. Ailedeki kaç kişi ile özel konularınızı konuşurken kendinizi rahat hissediyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +
3. Size yardım etmesi için arayabileceğiniz ailede kaç kişiyi yakın hissediyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +
ARKADAŞLAR: Mahallenizde yaşayanlar da dahil olmak üzere tüm arkadaşlarınızı göz önünde bulundurduğunuzda....
4. Ayda en az bir kere arkadaşlarınızdan kaç kişi ile görüşüyor veya konuşuyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +
5. Arkadaşlarınız arasında kaç kişi ile özel konularınızı konuşurken kendinizi rahat hissediyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +
6. Size yardım etmesi için arayabileceğiniz kaç arkadaşımı yakın hissediyorsunuz? (0) yok (1)bir (2) iki (3)üç veya dört (4)beş-sekiz (5)dokuz +